

Er zijn tegenwoordig talrijke goede soortbeschermingsmaatregelen mogelijk binnen de bebouwde kom zonder concessies te doen aan het uiterlijk of de kwaliteit van het gebouw of het wooncomfort van de bewoners. Steden worden niet gebouwd door natuurbeschermers, maar door aannemers en projectontwikkelaars met in de regel weinig specialistische ecologische kennis. Vogelbescherming Nederland heeft samen met BAM - de grootste bouw- en van Nederland - de unieke Checklist Natuurvriendelijke maatregelen aan gebouwen ontwikkeld. Hiermee kan iedere bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker maken. Door middel van het beantwoorden van enkele ja/nee vragen kunnen eenvoudige maatregelen toegepast worden die goed zijn voor het milieu en speciaal voor de vogels. Deze checklist is voor iedereen gratis te downloaden van de website van Vogelbescherming. Vanaf 1 januari levert de toepassing van maatregelen van de checklist zelfs belastingvoordeel op voor bouwbedrijven, omdat de maatregelen van de checklist dan vallen onder de MIA/vamil, een subsidieregeling die de overheid heeft ingesteld om duurzaamheid in de bouw te stimuleren. Hiermee lijkt een belangrijk tegenargument 'het is te duur' weggenomen en lijkt niets het vogelvriendelijk bouwen in Nederland nog in de weg te staan.

Het verdient aanbeveling om bij renovatie en nieuwbouw standaard voorzieningen aan te brengen. Denk aan neststenen voor Gierzwaluwen, Vogelvides voor Huismussen en mogelijkheden voor vleermuizen. Naast voorzieningen voor de voortplanting van dieren, zoals de hierboven genoemde voorbeelden, zijn voedsel en veiligheid cruciaal. Stedelijk groen speelt hierbij voor de meeste soorten een doorslaggevende rol. Bomen en struiken zijn niet alleen

belangrijk voor dieren; bomen en struiken zijn van grote invloed op het welzijn van de mensen. Groen geeft de stenen stad een zachtere aanblik, zuivert de lucht, dempt het geluid en brengt koelte in zomer door de schaduw en doordat bomen water vasthouden in de stad. Om de constant groeiende en steeds warmer wordende stad leefbaar te houden, is stedelijk groen dus noodzakelijk.

Uit onderzoek in Nederland en Groot-Brittannië is bovendien gebleken dat in de stad een simpele regel geldt 'des te meer groen, des te meer vogels'. De aanwezigheid van vogels in de stad kan dus worden uitgelegd als een symbool voor de kwaliteit van onze eigen leefomgeving.

Tot slot

Bovenstaande betekent niet dat het stedelijk gebied ongelimiteerd moet blijven groeien. Want ondanks de vogelrijkdom is de bebouwde kom voor Vogelbescherming Nederland geen wisselgeld voor 'echte' natuur. Stedelijke groei gaat immers ten koste van andere biotopen. Meervoudig ruimtegebruik is vaak een goed alternatief. Denk aan groene daken, begroeide gevels en halfverharding. Tevens zullen bewoners gestimuleerd moeten worden zelf bij te dragen aan de groene stad. Het bestraten van tuinen en de grootschalige toepassing van harde erfscheidingen hebben op den duur een negatief effect op de leefbaarheid van de stad voor mensen én vogels.

Voor meer informatie kijk op vogelbescherming.nl/stadsvogels en in het boek *Stadsvogels*, Tirion Uitgevers BV (ISBN 978-90-5210-775-2).

Jip Louwe Kooijmans

Reddingsactie jonge Kauwen in Nieuw-West

Op zondag 25 april 2009 kwam bij het secretariaat van de Vogelwerkgroep Amsterdam een e-mail binnen over een paartje Kauwen dat vermoedelijk een nest had in een schoorsteen van een woningblok in Amsterdam Nieuw-West. Het woningblok zou binnenkort worden gesloopt.

Het secretariaat stuurde de melding door naar de Commissie Bescherming, die dezelfde dag nog contact met de meldster opnam. Het bleek dat zij vanuit haar woning uitkeek op het woningblok en dat zij ook vorig voorjaar al Kauwen bij de schoorsteen in de weer had gezien. Of er inderdaad een nest was, wist zij niet. Ik vroeg haar toen de situatie goed in de gaten te houden en bewijsmateriaal te verzamelen.

De Derkinderenstraat

Op donderdag 29 april slaagde zij erin een filmpje te maken waarop duidelijk is te zien dat de Kauwen in de schoorsteen verdwenen en dat een kraan al bezig was met de sloop van het achtergelegen woningblok [1]. Ook had zij gezien dat er op het dak nog een schoorsteen was waar Kauwen in verdwenen. De woningen waren ondertussen van binnen geheel gestript. De sloop van het onderhavige woningblok zou volgens haar nu wel spoedig plaatsvinden. Vervolgens nam ik maandag 3 mei telefonisch contact op met de opdrachtgever van de sloop en zette de situatie uiteen. Ook stuurde ik een e-mail met een link naar het filmpje en vroeg om te bevestigen dat de sloper opdracht zal worden gegeven met de sloop te wachten totdat

FOTO'S: BERTIEN BESTEMAN

Nest met eieren, 8 juni 2010

de jonge Kauwen de nesten in de schoorstenen van de panden zouden hebben verlaten.

De reactie hierop was bedroevend. Ik kreeg een e-mail van de gebiedsontwikkelaar met wie ik had gesproken. Hierin stond dat hij direct met een collega op de locatie was gaan kijken, maar dat zij ook na geruime tijd van observatie niets hadden waargenomen. Het filmpje zou de nodige tijd geleden zijn geschoten en als er al sprake zou zijn geweest van nestelende vogels, dan zou dit nu niet meer het geval zijn. Gezien deze ontkenning bezocht ik de locatie de volgende dag, 4 mei, en zag met eigen ogen vanuit de woning van de meldster dat Kauwen met voedsel in de schoorstenen verdwenen. Nadat de opdrachtgever van de sloop hiermee was geconfronteerd, werden wij uitgenodigd voor een overleg op zijn kantoor.

Bij dit overleg, dat op 11 mei plaatsvond, was van onze kant een zware delegatie aanwezig. Wij maakten duidelijk dat het onaanvaardbaar zou zijn om de nesten te verstoren en dat wij al onze beschikbare middelen zouden inzetten om dit te voorkomen. De uitkomst van het overleg was dat de sloop zou worden uitgesteld totdat de Kauwen zouden zijn uitgevlogen en dat wij voorafgaand aan de sloop zouden worden geïnformeerd.

Maar wat gebeurde er? De volgende ochtend verschenen er mannen op het dak die de schoorstenen gingen dichtkitten. De schoorsteen die was gefilmd (schoorsteen 1) bleef hiervan gespaard. Dit werd gemeld door de meldster in een e-mail van 8.01 uur. Zij is toen zelf naar de hoofduitvoerder gestapt en na enige discussie heeft zij weten te bereiken dat de pijpen van de andere schoorstenen die door Kauwen waren bezet (schoorstenen 2 en 4) weer werden vrijgemaakt. Schoorsteen 6 was nog niet dichtgekit. Hier bleek later ook een kauwen-

FOTO: ROBERT HEEMSKERK

nest te zijn. Om 13.25 uur kreeg ik bericht dat de Kauwen de schoorstenen 2 en 4 weer in en uit gingen. De jongen waren zeker vier uur van de buitenwereld afgesloten geweest.

Twee weken later, op 26 mei, ontvingen wij van de opdrachtgever bericht dat er ook na langdurige observatie geen vogelactiviteit meer was geconstateerd en dat men voornemens was de sloop van het woningcomplex ter hand te nemen. En waren de Kauwen inderdaad uitgevlogen? Nee. Er werden nog steeds in- en uitvliegende Kauwen waargenomen. Met filmpjes kon dit worden aangetoond [2]. Hiermee werden de Kauwtjes opnieuw van de slopers-hamer gered.

In de avond van 4 juni vlogen de jongen van schoorsteen 4 uit: de wereld was weer twee Kauwtjes rijker [3]. De Kauwtjes van schoorsteen 1 waren naar alle waarschijnlijkheid al uitgevlogen zonder dat dit was opgemerkt. De ouders vlogen hier nog wel naar binnen, maar alleen met nestmateriaal. Alleen bij schoorsteen 6 waren op 4 juni nog in- en uitvliegende

Kauwen te zien. Op 7 juni ontvingen wij bericht van de 'projectmanager sloop' dat de sloopaannemer die ochtend ook op deze schoorsteen jonge Kauwen had gezien. Onze meldster berichtte echter dat zij nog steeds in- en uitvlieggedrag van oudervogels waarnam. Op het filmpje dat zij maakte, was te zien dat twee stelletjes deze schoorsteen in- en uitvlogen, zowel in de voorste als in de achterste pijp [4]. Er is toen afgesproken dat een onafhankelijke deskundige opdracht zou worden gegeven om schoorsteen 6 te inspecteren. De opdrachtgever van de sloop schakelde vervolgens op onze suggestie b&d Natuuradvies uit Haarlem in. Een medewerker van dit bureau constateerde op 9 juni dat de schoorsteen nog bezet was; er was een nest met twee jongen en nóg een nest met eieren! Mogelijk was dit een tweede legsel van Kauwen van het achtergelegen op 29 april gesloopte woningblok en was hun eerste nest daarbij verloren gegaan.

Op 14 juni ontvingen wij een e-mail van de opdrachtgever dat de vertraging al tienduizenden euro's had gekost en dat het simpele feit dat er vogels zijn die in schoorstenen naar binnengaan, geen grond is om de sloop nog langer uit te stellen. Kortom, het sloopbedrijf zou opdracht tot sloop worden gegeven. Ook bleek dat er contact was opgenomen met de stadsdeelvoorzitter omdat het niet langer verantwoord zou zijn de panden leeg te laten staan vanwege het gevaar van brandstichting en ongelukken. Overwogen werd zelfs om met een spoedprocedure bij het ministerie van LNV een ontheffing voor het verstoren van de kauwennesten te verkrijgen. Uit inlichtingen van het LNV Loket werd echter duidelijk dat het zeer onwaarschijnlijk was dat een ontheffing zou worden verleend. Waarschijnlijk zou worden tegengeworpen dat maatregelen hadden kunnen worden genomen om het nestelen in de schoorstenen te voorkomen.

Vervolgens opperde de projectmanager sloop of het een idee zou zijn om de eieren naar een asiel te brengen om deze daar uit te laten broeden. Ook dit is in strijd met de Flora- en faunawet; nesten van broedende vogels mogen immers niet worden verstoord.

Uiteindelijk is de sloop uitgesteld totdat ook de eieren van het nest in schoorsteen 6 waren uitgebroed en de laatste jonge Kauwen waren uitgevlogen. Op 12 augustus vond nog een inspectie door een deskundige van het bureau Regelink Ecologie & Landschap plaats. Er werd geconstateerd dat de schoorsteen leeg was. Op 16 augustus is met de sloop begonnen. Hiermee was aan onze bemoeienissen een einde gekomen.

Deze zaak geeft weer eens aan hoe belangrijk het is om alert te blijven en om een zaak nauwlettend te blijven volgen. Zonder de niet aflattende hulp en inspanningen van de meldster was dit niet mogelijk geweest. Het doet tevens vrezen dat er door onwetendheid en grove onachtzaamheid veel jonge vogels op een vreselijke manier aan hun einde komen.

Frank Warendorf

Verwijzingen

- [1] Een 19 minuten durende video: [dailymotion.com/video/k1CE3AHJn-mEUOU1utf1](https://www.dailymotion.com/video/k1CE3AHJn-mEUOU1utf1)
- [2] Eén van de filmpjes: [dailymotion.com/video/xdgfga-kauwen-voeren-jongen-in-schoorsteen_animals](https://www.dailymotion.com/video/xdgfga-kauwen-voeren-jongen-in-schoorsteen_animals)
- [3] Het uitvliegen van één van de kauwtjes: [dailymotion.com/video/xdk5sl_baby-kauw-verlaat-nest_animals](https://www.dailymotion.com/video/xdk5sl_baby-kauw-verlaat-nest_animals)
- [4] [dailymotion.com/video/xdl7jo_7-juni-schoorsteen-6_animals](https://www.dailymotion.com/video/xdl7jo_7-juni-schoorsteen-6_animals)